

midőn a nagy háború felragadja egy kis bácskai lap szerkesztőségéből.

Eleinte ugyan azt írja: „Cézár, én nem megyek,” de aztán mármár elkallódott egyéniségét mégis beléveti az egész nemzet történeti életébe. Költészetére ez óriási ki szélesedést jelentett. Már nemcsak saját személyének szerelmi sajkásait éneкли, hanem milliós népek történeti lázát vetíti papírra. E költészetének értéke független a háború kimenetelétől. Petőfi „Egy gondolat bánt engemet”-je szép költemény lenne, ha mindjárt ágyban, párnák közt halt volna is meg Petőfi, mint a király udvari költője.

Művészileg minden megnyilatkozás nagyértékű, mely milliók akaratvilágát tükrözteti. A „Lengyel mezőkön tábortűz mellett” szerzője pedig valóban nagy kollektív világáramlatok hordozója volt a przemysli táborban néhány évig. Ady ez években már fáradt, öregedő volt. Az előző évek nagy csatáiban kifáradt és békéért eszedezett, mikor a háború kitört. Gyóni, a magyar Körner, fiatalon indult, hogy a harcban álló magyar közkatonaság lírai kifejezője lehessen magas irodalmi színvonalon.

Még a foglyotáborbeli szenvedéseiben, betegségében, szeretett öcsének elvesztésében, saját megörülésében, testi és lelki felbomlásában is hány magyar katona életét szenvedte végig! Mikor Gyóniról emlékezünk, nem is csak ő előtte állunk, hanem a háborús magyarság összes szenvedései előtt hajlunk meg. Szinte el is felejtjük, miként ödöngött hajdan céltalanul Pozsony sötét síkatoráiban, a romok alatt öngyilkosságot

kisérelve a megvezekelt múltjáért és kálváriát járt tévedéseiért. Hídeg éjszakákon, lengvel tábortűzek mellett néhány évig ő volt a harcban álló nemzet. Most egy távoli tömegsírban nyugszanak csontjai a békételen orosz síkságon.

Az Athenaeum jól tette, hogy emlékeztet bennünket reá.

Rados K. Béla.

A lexikonok kora. Ez évben a magyar könyvkiadó vállalatok elárasztják a közönséget mázsás lexikonokkal. A lexikonvásárlás jó részletfizetésre művelt körökben éppen olyan divattá lett, mint az automobilizmus, a sporthirlap, a páneuropaizmus és a freudizmus.

Legkorábban a „Művészeti lexikon” állított be (szerk. Éber László, harminc kiváló szaktekintély segítségével. Budapest, 1926.) Csekélyke 812 oldalán a legapróbb gyémántbetűkkel szedve az építészet, szobrászat, festészet, iparművészet ötezer évének anyagát zúditja nyakunkba.

De alig lépett ki e kötet a nyomdából, már úgyszólván a bokájára lépett a „Magyar Irodalmi Lexikon”. (Stadium, 1926. Szerk. dr. Vályi Ferenc). Ez a vállalkozás már két kötetten alul nem adja, mert mindenkiről illendően meg kell emlékeznie, aki csak valaha tollat ragadott a Kárpátoktól az Adriáig, habár csak egy önképzőköri ötperccskére is, vagy talán a „Postások Szaklapjának” szépirodalmi rovatában leplezte le önmagát.

Ezzel egyidőben Gulyás Pál is elkezdte kiadni az összes magyar írók életrajzi adatait, de még csak a „D” betűnél tart, jóllehet már több kötet látott napvilágot. Nemrégiben aztán a „Világirodalmi

Lexikon" is startolt és ma már lázasan keringenek a részletfizetéses gyűjtőívek a főváros szalonjaiban, kávéházak asztaltársaságai-
ban stb. (1200 oldal. Szerkeszti: Benedek Marcell).

Értesülésünk szerint a legközelebbi cél egy „Esztétikai Lexikon”. Akinek viszketős a tenyere, már most elkezdhet rá spórolni. Sajnos, informátorunk arra nem tudott kellő felvilágosítást adni, vajjon valami „Zenei Lexikon”, „Matematikai Lexikon” és „Vallási Lexikon” nem függ-e már is a fejünk felett Damokles-kard gyanánt.

Mindenesetre e mozgolódás jellemző egész korunk szellemi irányára. A lexikon hatalmas szimbólum. A lexikon maga a lelketlenség. A lélekölés proféciaja, a definíciókban való tobzódás. A nyersanyagalmaz bábéli tornya és szellemi bicsérdizmus, mitől nemsokára zörögni fog bennünk a csontváz. Mint alkalmi segédeszköz érett egyéniségek, írók, tudósok, művészek kezében munka közben hasznos és nélkülözhetetlen. De szellemi táplálék gyanánt a nagyközönségnek fullasztó korpa. A reklám immár divattá tette.

Az emberek tehát ólomszárnyakat kötnek maguknak, hogy re-

pülhessenek ad inferos. Azért ritkul a mi korunkban a nagy tudósok, nagy művészek, a jó lelkesek, a nagy politikusok száma, mert a műveltségnek holt anyagszimborasszójával agyonnyomnak minden pezsgős életet körülöttünk. Hisz már a középiskolai, sőt elemi magolni való könyvek, továbbá az egyetemi kompendiumok, az 1000 oldalas tudományos vaskosságok, mind csak lélek nélküli nyersanyaglerakatok. Korán kicenzurázzák a lelkeket. Kétlábú lexikonokká teszik már a gyermekeket. Ezért kérdi magától aztán tanácstalanul minden második fiatalember: ne ugorjak a Dunába iskolázottságom ólomszárnyaival? — Miért élek én? És élek-e én egyáltalában? Nem vagyok-e magyar költő helyett csak „Irodalmi lexikon”, Munkácsy helyett csak „Művészeti lexikon,” Széchenyi helyett csak „Közgazdasági kompassz”?

Oh, szent lexikon-kultura! Meghajtom előtted a fáradt emberiség zászlaját. Te legyőztél minket, ránkfeküdsz, mint rossz éjszakai lidérc és meddőségünkről gondoskods.

Én spórolok a Matematikai és Vallási lexikonra. *rkb.*

IFJUSÁGI ÉLET.

Botond bál. A főiskolai bajtársi egyesülete február 11-én rendezte a Budai Vigadó összes termeiben ezidén jól sikerült táncmultságát. Az egyesület vezetőinek ernyedetlen ügybuz-

galma, a meghívók ezreinek szétküldése és a közélet kiválóságainak — élükön gróf Klebelsberg Kunó dr. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr öccselencijának — fővédnöksége előre